

Exercise - 6.1

① ਉਹ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਉਲਟ ਲਿਖੋ।

a) Increase in weight

a) ਉਹ ਇੱਥੇ ਦਾ
ਉੱਤਰ:- ਉਹ ਇੱਥੇ ਕਮੀ

a) 700 ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ
ਉੱਤਰ:- 700 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ

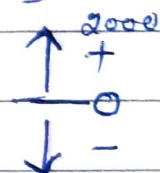
b) 30 ਕਿ.ਮੀ. ਉੱਤਰ
ਉੱਤਰ:- 30 ਕਿ.ਮੀ. ਦੱਖਣ

e) 100 m. ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ ਤੋਂ ਉਪਰ
ਉੱਤਰ:- 100 m. ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ

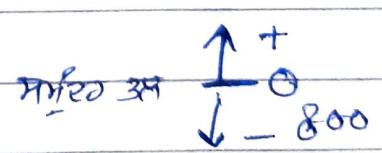
c) 326 BC
ਉੱਤਰ:- 326 AD

② ਉਚਿਤ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਓ।

a) ਇੱਕ ਗਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਧਰਤੀ ਤੋਂ 20000 ਮੀ. ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਉਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਉੱਤਰ:- +20000

b) ਇੱਕ ਪਛੜ੍ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ 800 ਮੀ. ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ 'ਤੇ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ।
ਉੱਤਰ:- -800

c) 200 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ
ਉੱਤਰ:- +200

d) 700 ਰੁਪਏ ਕੁਝ ਵਾਧਾ ਹੋਈ ਗਈ
ਉੱਤਰ:- -700

ਖਾਤਾ 'ਚ ਸਮੁੰਦਰੀ
ਕੁਝ ਵਾਧਾ
ਗਈ -

3) ઝડ હિસાબાં ને મેસિમા ઠેમા 3 લગાડી

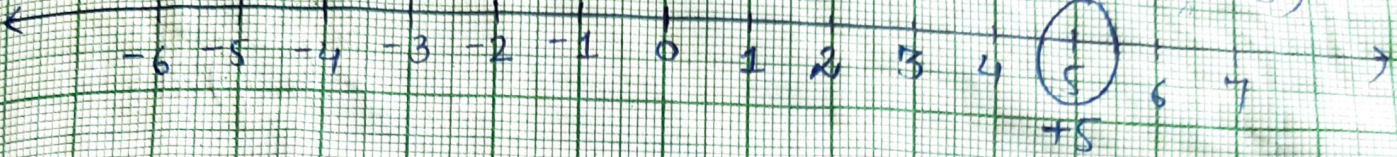
Page

Page 40
Student Notebook

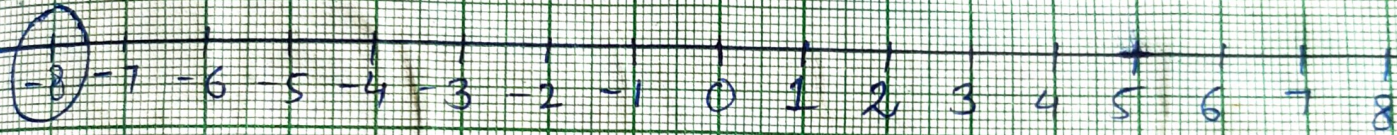
a) $+5$

-(પોઝિટિવ મેસિમાટી)

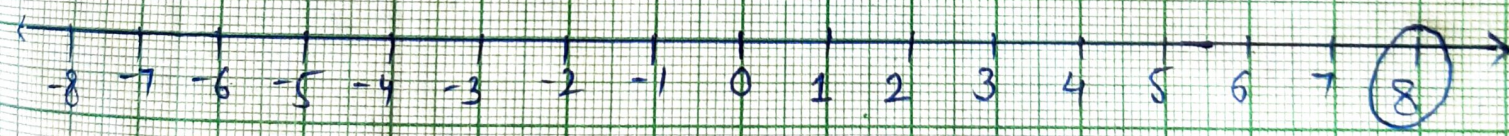
+(પોઝિટિવ મેસિમાટી)

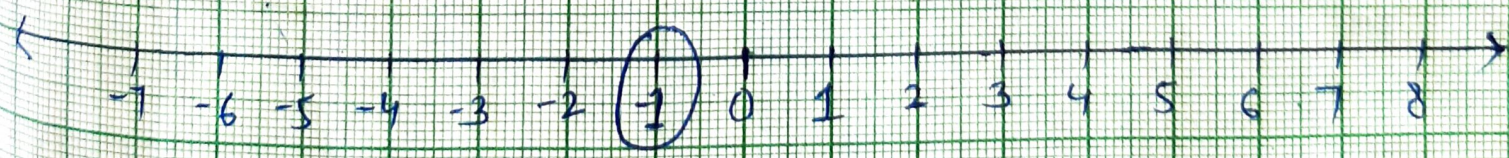
b) -8

c) $+8$

d) -1

e) -6

ਇੱਥੋਂ ਉੱਚੀ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਇੱਕ ਧੜੀ ਮੰਦਰ ਹੈ ਜੋ ਮੰਦਰ ਮੰਦਰ
ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਾਮ ਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਉਹ
ਲਿਖੇ ਬੰਦੂ ਮੰਦਰ ਕਰੋ।

1) ਜੇਕਰ D, (+8) ਤੋਂ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਬੰਦੂ -8 ਹੋਵੇਗਾ?
ਉੱਤਰ:- +8 ਤੋਂ -8 ਤੱਕ ਵੱਖਰਾ ਲਈ 16 ਕਰਮ ਹੋਣਾ ਵੱਖਰਾ
ਧੜੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ F ਬੰਦੂ -8 ਹੋਵੇਗਾ।

2) ਕੀ G ਇੱਕ ਹਿਣਤਮਰ ਮੰਦਰ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਜਾਂ
ਧਨਤਮਰ ਮੰਦਰ ਮੰਦਰ?
ਉੱਤਰ:- G = -6 ਤੋਂ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿਣਤਮਰ ਮੰਦਰ
ਮੰਦਰ ਹੈ।

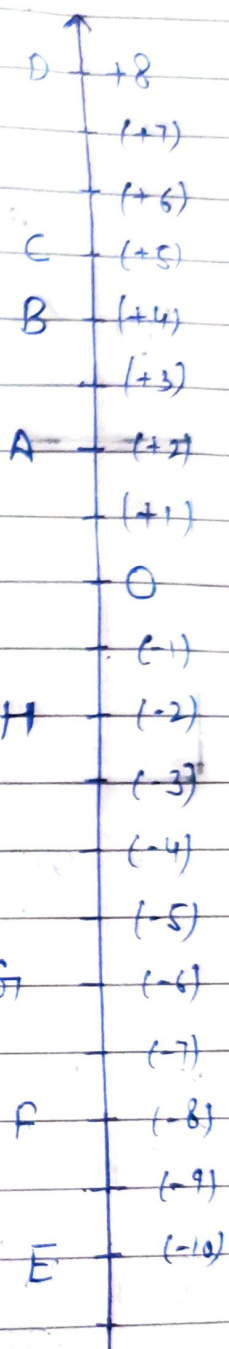
3) ਮੰਦਰ ਰੋਕਾ ਉੱਪਰ ਮੰਦਰ ਬੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ
ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਕਿਸਦਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ:- ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਬੰਦੂ E ਹੈ।

4) ਬੰਦੂ B ਅਤੇ E ਲਈ ਮੰਦਰ ਮੰਦਰਾਂ
ਲਿਖੋ।
ਉੱਤਰ:- B $\rightarrow$ +4 ਅਤੇ E $\rightarrow$ -10

5) ਸਾਰੇ ਬੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟਰੇ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਕਰੋ।
ਉੱਤਰ:- D, C, B, A, H, G, F, E

6) ਹੇਠਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨਾਂ ਦੀ
ਮੁਰੀ ਹੈ।

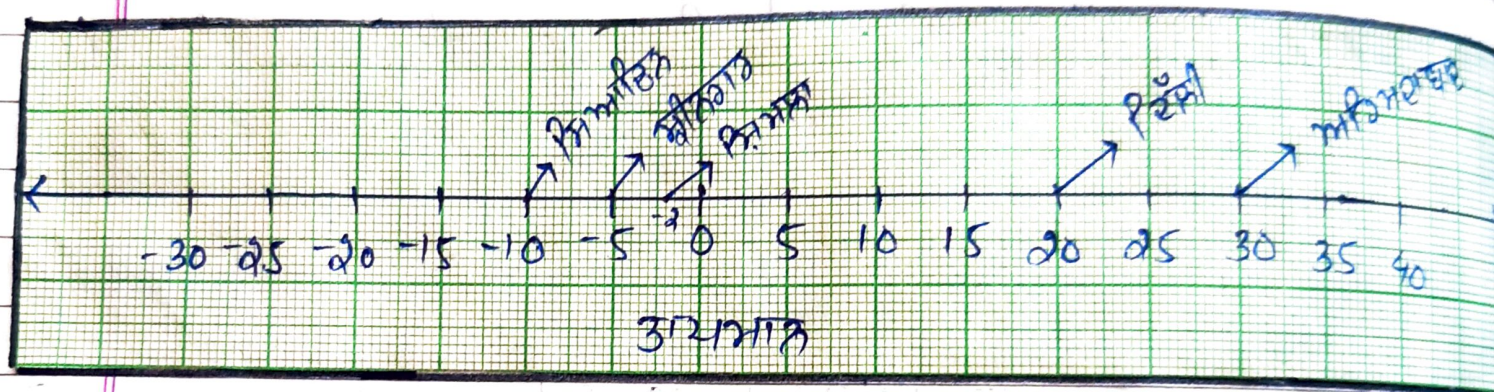
ਸਥਾਨ	ਤਾਪਮਾਨ
ਸਿਆਚਿਨ	0°C ਤੋਂ 10°C ਘੱਟ -10°C
ਸਿਮਲਾ	0°C ਤੋਂ 2°C ਘੱਟ -2°C
ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	0°C ਤੋਂ 30°C ਵੱਧ 30°C
ਦਿੱਲੀ	0°C ਤੋਂ 20°C ਵੱਧ 20°C
ਮੀਨਗਰ	0°C ਤੋਂ 5°C ਘੱਟ -5°C

a) ਥਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਥਾਂ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਹੈ ਮੈਂਬਰ
ਮੰਦਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ

ਉੱਤਰ-
ਸਿਅਰਿਨ $\rightarrow -10^{\circ}\text{C}$
ਸਿਮਲਾ $\rightarrow -2^{\circ}\text{C}$
ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ $\rightarrow 30^{\circ}\text{C}$
ਦਿੱਲੀ $\rightarrow 20^{\circ}\text{C}$
ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ $\rightarrow -5^{\circ}\text{C}$

(b) ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਤਾਪਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਮੰਨਿਤ ਕਰੋ

(c) ਸਭ ਤੋਂ ਠੰਡਾ ਮਾਤਰਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ- ਸਿਅਰਿਨ (-10°C)

ਜੀ) 10°C ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਵਾਲੇ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਸਿੱਧੇ।
ਉੱਤਰ- ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ।

(d) ਜੇਹਾਂ ਦਿੱਤਿਆ ਮੰਦਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਮੰਦਰਿਆਂ ਦੁੱਜੀ ਮੰਦਰਿਆਂ
ਮੱਲੇ ਧਾਮੇ ਹੋਵੇਗਾ।
ਜੋਲਾ- ਅਸੀਂ ਸਾਫ਼ ਹਾਂ ਕਿ ~~ਦਿੱਲੀ~~ ਮੰਦਰਿਆਂ ਹੋਰ ਉੱਤੇ ਵੱਡੀ
ਮੰਦਰਿਆਂ, ਹੋਰੀ ਮੰਦਰਿਆਂ ਦੇ ਮੱਲੇ ਧਾਮੇ ਹੋਵੇਗੀ।

a) 2, 9
 $2 < 9$, 9 ਮੱਲੇ ਧਾਮੇ ਹੈ।

b) -3, -8
 $-3 > -8$, -3 ਮੱਲੇ ਧਾਮੇ ਹੈ।

੧) $0, -1$
 $0 > -1$, 0 ਸੱਜੇ ਧਾਗੇ ਹੈ।

੨) $-11, 10$
 $-11 < 10$, 10 ਸੱਜੇ ਧਾਗੇ ਹੈ।

੩) $-6, 6$
 $-6 < 6$, 6 ਸੱਜੇ ਧਾਗੇ ਹੈ।

੪) $+1, -100$
 $-100 < +1$, $+1$ ਸੱਜੇ ਧਾਗੇ ਹੈ।

7) ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਲਿਖੋ।
(ਵੱਧੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਲਿਖੋ)

੧) 0 ਅਤੇ -7 .
ਜੋ:- $-6, -5, -4, -3, -2, -1$

੨) -4 ਅਤੇ 4
ਜੋ:- $-3, -2, -1, 0, 1, 2, 3$

੩) -8 ਅਤੇ -15
ਜੋ:- $-14, -13, -12, -11, -10, -9$

੪) -30 ਅਤੇ -23
ਜੋ:- $-29, -28, -27, -26, -25, -24$

੫) -20 ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚਾਰ ਰਿਣਾਤਮਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਲਿਖੋ।
ਜੋ:- $-15, -12, -10, -5$

੬) -10 ਤੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਚਾਰ ਰਿਣਾਤਮਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਲਿਖੋ।
ਜੋ:- $-11, -12, -13, -14, -15$

9) ਤੇਰੇ ਦਿੱਤੇ ਕਥਨਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਲਿਖ। ਜੇਕਰ ਕਥਨ ਗਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਕੇ ਲਿਖ।

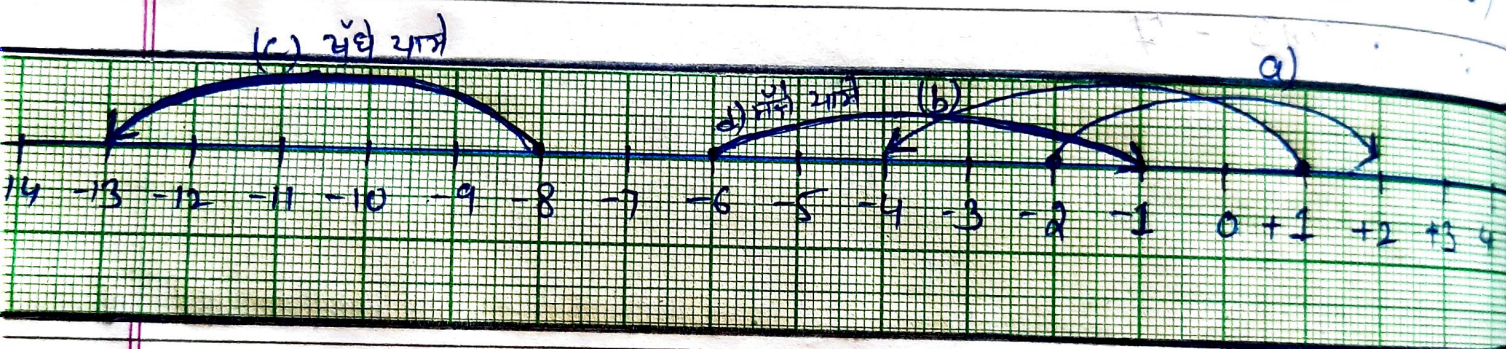
a) ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ ਉੱਪਰ -8 , -10 ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇਗਾ।

b) ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ ਉੱਪਰ -100 , -50 ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇਗਾ।
ਗਲਤ, ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ ਉੱਪਰ -50 , -100 ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇਗਾ।

c) ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਹਿਣਤਮਰ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆ -1 ਹੈ।
 ਸਹੀ ਕਥਨ $\rightarrow$ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹਿਣਤਮਰ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆ -1 ਹੈ।
ਗਲਤ

d) -26 , -25 ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਗਲਤ
 ਸਹੀ ਕਥਨ $\rightarrow -26$, -25 ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੈ।

10) ਦਿੱਤੇ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚੋ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ।

a) ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਸੰਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ -2 ਤੋਂ 8 ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਗੇ ਵਧੀਏ।

ਉੱਤਰ: 2

b) ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਸੰਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ 1 ਤੋਂ ਪੰਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਧੀਏ।

ਉੱਤਰ: -4

c) ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ ਉੱਪਰ -8 ਉੱਤੇ ਹਾਂ ਤਾਂ -13 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵਧਾਂਗੇ।

ਉੱਤਰ: ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ।

d) ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ ਉੱਤੇ -6 ਤੇ ਹਾਂ ਤਾਂ -1 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵਧਾਂਗੇ।

ਉੱਤਰ: ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ।